

**РОЛЬ ИНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФИЛАКТИКЕ
ПРАВОНАРУШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С НАСИЛИЕМ В ОТНОШЕНИИ
ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ**

Шомуратова Хилола Умиджон қизи

мустақил тадқиқотчи

E-mail: hshomuratova@mail.ru

Аннотация

В статье анализируется роль интернет-технологий в профилактике правонарушений, связанных с насилием в отношении женщин в Узбекистане. Обосновано, что в условиях цифровизации трансформация форм насилия, включая кибербуллинг, онлайн-преследование и распространение персональных данных, требует совершенствования профилактических механизмов. Рассмотрены информационно-просветительская, ранняя диагностика, электронные обращения и мониторинговая функции интернет-технологий. Выявлены существующие проблемы национальной практики и предложены научно-практические рекомендации.

Ключевые слова: профилактика насилия, интернет-технологии, кибербуллинг, цифровой мониторинг, гендерная безопасность, виктимология.

**THE ROLE OF INTERNET TECHNOLOGIES IN THE PREVENTION OF
OFFENSES RELATED TO VIOLENCE AGAINST WOMEN IN
UZBEKISTAN**

Abstract

This article analyzes the role and significance of internet technologies in the prevention of crimes related to violence against women in Uzbekistan. It is substantiated that in the conditions of digitalization, the transformation of forms of violence, including cyberbullying, online harassment, and dissemination of personal data, requires new approaches to the prevention system. The informational-educational, early detection, electronic complaint, and monitoring functions of internet technologies are scientifically examined. In addition, existing problems in national practice are analyzed, and scientific-practical recommendations are proposed to eliminate them.

Keywords: violence prevention, internet technologies, cyberbullying, digital monitoring, gender security, victimology.

ЎЗБЕКИСТОНДА ХОТИН-ҚИЗЛАРГА НИСБАТАН ЗЎРАВОНЛИК БИЛАН БОҒЛИҚ ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР ПРОФИЛАКТИКАСИДА ИНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ РОЛИ

Аннотация

Мазкур мақолада Ўзбекистонда хотин-қизларга нисбатан зўравонлик билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш жараёнида интернет технологияларининг ўрни ва аҳамияти таҳлил қилинган. Рақамлашув шароитида зўравонлик шакллариининг трансформацияси, хусусан, кибербуллинг, онлайн таъқиб, шахсий маълумотларни тарқатиш каби ҳолатлар профилактика тизимида янги ёндашувларни талаб қилаётгани асосланган. Интернет технологияларининг ахборот-маърифий, эрта аниқлаш, электрон мурожаат ва мониторинг функциялари илмий жиҳатдан ёритилган. Шунингдек, миллий амалиётдаги мавжуд муаммолар таҳлил қилиниб, уларни бартараф этиш бўйича илмий-амалий таклифлар илгари сурилган.

Калит сўзлар: зўравонлик профилактикаси, интернет технологиялари, кибербуллинг, рақамли мониторинг, гендер хавфсизлиги, виктимология.

Кириш

Ҳозирги глобаллашув ва жадал ижтимоий-сиёсий трансформация шароитида хотин-қизларга нисбатан зўравонлик инсоният олдида турган энг долзарб ва мураккаб муаммолардан бири сифатида эътироф этилмоқда. Ушбу иллат нафақат алоҳида шахснинг ҳаёти, соғлиғи, шаъни ва кадр-қимматига тажовуз қилади, балки жамият барқарорлиги, оила институти мустаҳкамлиги ҳамда инсон ҳуқуқларининг таъминланишига жиддий салбий таъсир кўрсатади.

Халқаро ҳамжамият томонидан мазкур муаммо глобал характерга эга экани тан олинган бўлиб, United Nations доирасида қабул қилинган қатор халқаро ҳужжатлар ва барқарор ривожланиш мақсадлари доирасида хотин-қизларга нисбатан ҳар қандай зўравонликка барҳам бериш устувор вазифалардан бири сифатида белгиланган. Шунингдек, гендер тенгликни таъминлаш ва зўравонликка қарши курашиш йўналишида UN Women томонидан тизимли дастурлар, таҳлилий ҳисоботлар ва институционал ислохотларга қаратилган ташаббуслар амалга оширилмоқда. Бу эса муаммонинг глобал миқёсдаги

долзарблигини яна бир бор тасдиқлайди.

Шу билан бирга, рақамли трансформация жараёнлари жамият ҳаётининг барча соҳаларига чуқур кириб келмоқда. Интернет тармоқлари, ижтимоий платформалар ва рақамли коммуникация воситаларининг кенг тарқалиши зўравонлик шакллариининг ҳам трансформациясига олиб келмоқда. Анъанавий жисмоний ва психологик зўравонлик турлари билан бир қаторда кибертазйиқ, онлайн таъқиб, шахсий маълумотларни тарқатиш орқали босим ўтказиш каби янги кўринишлар вужудга келмоқда. Бу эса зўравонликнинг латент даражасини ошириб, уни аниқлаш ва профилактика қилиш механизмларини янада такомиллаштиришни талаб этади.

Айни пайтда рақамли технологиялар фақат хавф манбаи эмас, балки профилактика ва ҳимоянинг самарали воситаси сифатида ҳам намоён бўлмоқда. Онлайн мурожаат платформалари, электрон ҳимоя ордерлари, рақамли мониторинг тизимлари, ҳуқуқий маслаҳат хизматлари ва мобил иловалар зўравонликка қарши курашишда янги институционал имкониятлар яратмоқда. Бу эса профилактика фаолиятини замонавий ёндашувлар асосида қайта кўриб чиқиш заруратини юзага келтиради.

Ўзбекистон шароитида ҳам хотин-қизларга нисбатан зўравонликка қарши курашиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланган. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан гендер тенгликни таъминлаш, тазйиқ ва зўравонликнинг олдини олишга қаратилган қонунчилик ташаббуслари ва парламент назорати механизмлари амалга оширилмоқда. Айнан Ўзбекистонда интернетдаги таҳдидларга қарши ҳуқуқий ҳимоя тизимини шакллантириш мақсадида бир қатор норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинганлиги таъкидланади.

Жумладан, “Ахборотлаштириш тўғрисида”ги Қонун интернетда ахборот ресурсларини муҳофаза қилиш, ахборот хавфсизлигини таъминлаш ҳамда ахборотларни ишлашга доир талабларни белгилаб берган¹. Шунингдек, “Шахсга доир маълумотлар тўғрисида”ги Қонун шахсий маълумотларни йиғиш, сақлаш ва улардан фойдаланиш тартибини ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиб, рухсатсиз маълумот тарқатиш ҳолатларига қарши ҳуқуқий чораларни мустаҳкамлаган². “Электрон ҳукумат тўғрисида”ги Қонун давлат хизматларини рақамли шаклда кўрсатиш жараёнида ахборот хавфсизлигини таъминлашга

¹ Ахборотлаштириш тўғрисида/ <https://www.lex.uz/acts/83472/> Мурожаат санаси 20.02.2026 йил

² Шахсга доир маълумотлар тўғрисида/ <https://lex.uz/docs/4396419/> Мурожаат санаси 20.02.2026 йил

қаратилган нормаларни жорий этган³. Шу билан бирга, Ўзбекистон Республикаси Давлат хавфсизлик хизмати раисининг 2023 йил 4 сентябрдаги 91-сонли “Киберхавфсизликни таъминлаш бўйича давлат сиёсатини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида⁴”ги буйруғи киберхавфсизлик тизимини ривожлантиришга қаратилган муҳим ҳуқуқий асослардан бири ҳисобланади. Ушбу норматив ҳужжатлар шахсий ахборотларни ҳимоя қилиш, киберхужумларга қарши курашиш ҳамда ижтимоий тармоқларда ахлоқий меъёрларни мустаҳкамлашни давлат сиёсати даражасида устувор вазифа сифатида белгилаган. Бироқ, рақамли трансформация шароитида зўравонлик профилактикасининг назарий-методологик асослари, рақамли инструментлардан фойдаланиш самарадорлиги ҳамда институционал механизмлар ўзаро ҳамкорлигининг илмий таҳлили етарли даражада комплекс ўрганилмаган.

Шу жиҳатдан, хотин-қизларга нисбатан зўравонликнинг замонавий шакллари, уларнинг рақамли муҳитда намоён бўлиш хусусиятлари ва профилактика тизимида инновацион технологиялардан фойдаланиш имкониятларини илмий асосда тадқиқ этиш долзарб аҳамият касб этади. Мазкур масала инсон ҳуқуқларини таъминлаш, гендер тенгликни мустаҳкамлаш ва барқарор ижтимоий ривожланишни таъминлаш нуқтаи назаридан ҳам назарий, ҳам амалий аҳамиятга эгадир.

Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ҳуқуқ-тартиботни сақлаш ҳамда мустаҳкамлаш, ҳуқуқбузарликларни аниқлаш, уларга барҳам бериш, шунингдек ҳуқуқбузарликларнинг содир этилиши сабабларини ва уларга имкон бераётган шарт-шароитларни аниқлаш, бартараф этиш мақсадида қўлланиладиган ҳуқуқбузарликлар умумий, махсус, якка тартибдаги ва виктимологик профилактикасининг ҳуқуқий, ижтимоий, ташкилий ва бошқа чора-тадбирлари тизимидир⁵. Криминологик нуқтаи назардан профилактика умумий, махсус якка ва виктимологик турларга бўлинади.

Рақамли профилактика эса янги тушунча сифатида кириб келмоқда ва бу ахборот-коммуникация технологиялари орқали зўравонлик ҳолатларини эрта

³ Электрон ҳукумат тўғрисида/ <https://www.lex.uz/acts/2833860/> Мурожаат санаси 20.02.2026 йил

⁴ Ўзбекистон Республикаси киберхавфсизлик ва муҳим ахборот инфратузилмаси объектларининг киберхавфсизлигини таъминлаш даражасини баҳолаш тартиби тўғрисидаги низомнитасдиқлаш ҳақида/ <https://nrm.uz/contentf?doc=734411/> Мурожаат санаси 20.02.2026 йил

⁵ Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисидаги Қонун / <https://www.lex.uz/acts/2387357/> Мурожаат санаси 20.02.2026 йил

аниқлаш, огоҳлантириш ва ҳимоя қилиш механизмларини жорий этишни англатади. Бу жараёнда виктимологик ёндашув алоҳида аҳамият касб этади, яъни жабрланувчининг хавфсизлигини таъминлаш устувор вазифа сифатида қаралади. Хотин-қизларга нисбатан зўравонлик билан боғлиқ ҳуқуқбузарликлар профилактикасини замонавий илмий ёндашувлар ва рақамли технологиялар имкониятлари уйғунлигида таҳлил қилиш ўрганилаётган мавзунинг назарий методологик асосини ташкил қилади. Бу борада хотин-қизларга нисбатан зўравонлик глобал ижтимоий-ҳуқуқий муаммо сифатида эътироф этилиб, унинг олдини олиш тизимини такомиллаштиришда криминологик, виктимологик, институционал ёндашувлар ҳамда рақамли криминология муҳим аҳамият касб этади. Криминологик ёндашув зўравонликни ижтимоий ҳодиса сифатида ўрганиб, унинг пайдо бўлишига таъсир этувчи ижтимоий тенгсизлик, ҳуқуқий маданият даражаси, оилавий муносабатлар хусусиятлари ва латент жиноятчилик омилларини таҳлил қилишга хизмат қилади. Виктимологик ёндашув эса жабрланувчи шахснинг ижтимоий-психологик ҳолати, ижтимоий ҳимоя даражаси ва такрорий виктимлашув хавфини баҳолаш орқали профилактика тизимини жабрланувчини ҳимоя қилишга йўналтириш имконини беради. Институционал ёндашув профилактика жараёнида давлат органлари ва жамоат институтлари ўртасидаги ҳамкорликни таҳлил қилишга асосланиб, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, суд ва прокуратура тизими, маҳалла институти, хотин-қизлар масалалари бўйича тузилмалар ҳамда нодавлат нотижорат ташкилотлар фаолиятининг мувофиқлаштирилишини муҳим омил сифатида кўради.

Шу билан бирга, рақамли криминология тушунчаси зўравонликнинг кибермаконда намоён бўладиган янги шакллари ўрганишга қаратилган бўлиб, онлайн таъқиб, кибертаъқиб, шахсий маълумотларни тарқатиш орқали босим ўтказиш каби ҳолатларни таҳлил қилиш имконини беради⁶. Рақамли криминология прогнозлаш, хавфларни эрта аниқлаш ва маълумотларга асосланган қарор қабул қилиш механизмларини шакллантиришга хизмат қилади. Тадқиқотда интернет технологиялари профилактика тизимининг муҳим инструменти сифатида кўриб чиқилади. Хусусан, ижтимоий тармоқлар орқали ҳуқуқий ахборот тарқатиш, жамоатчилик ҳуқуқий онгини ошириш, аноним мурожаат қилиш имкониятларини яратиш ва зўравонлик ҳолатларини

⁶ РАҚАМЛИ КРИМИНОЛОГИЯ ТУШУНЧАСИ /<https://econferences.ru/index.php/arims/article/view/33997/>
Академические исследования в современной науке Н. Маматқобилов

оммалаштириш профилактика самарадорлигини оширади. Шу билан бирга, ижтимоий тармоқлар кибербуллинг ва онлайн тазйиқ манбаи бўлиши мумкинлиги сабабли уларни мониторинг қилиш ва медиасаводхонликни ошириш муҳимдир.

Бундан ташқари Big Data технологиялари катта ҳажмдаги маълумотларни таҳлил қилиш орқали зўравонлик ҳолатлари статистикасини ўрганиш, хавфли ҳудудларни аниқлаш, такрорий ҳуқуқбузарликлар динамикасини баҳолаш ва хавф гуруҳларини белгилаш имконини беради. Сунъий интеллект технологиялари эса хавфли хатти-ҳаракатларни автоматик аниқлаш, онлайн таҳдидларни филтрлаш, зўравонликка оид контентларни мониторинг қилиш ва хавф даражасини прогнозлашда қўлланилади. Жамоат хавфсизлигини таъминлашда **CCTV видеокузатув** тизимлари ҳуқуқбузарликларни аниқлаш, жамоат жойларида хавфсизликни таъминлаш ва исбот базасини шакллантиришга хизмат қилади. Шунингдек, **GPS мониторинг** технологиялари ҳимоя ордери берилган шахсларни назорат қилиш, хавфли субъектлар ҳаракатини кузатиш ва жабрланувчи хавфсизлигини таъминлашда муҳим восита ҳисобланади. Электрон мурожаат платформалари эса жабрланувчиларга тезкор мурожаат қилиш, онлайн ҳуқуқий маслаҳат олиш ва зўравонлик ҳолатларини рақамли рўйхатга олиш имконини яратиб, латент зўравонлик даражасини камайтиришга хизмат қилади. Умуман олганда, тадқиқотнинг назарий-методологик асоси анъанавий криминологик ва виктимологик қарашларни рақамли трансформация шароити талабларига мос равишда ривожлантиришга қаратилган.

Маълумот учун: *Big Data технологиялари - бу ҳажми, тезлиги ва хилма-хиллиги жиҳатидан анъанавий ахборот қайта ишлаш усуллари билан таҳлил қилиб бўлмайдиган даражада катта бўлган маълумотлар тўпламини англатади*⁷.

CCTV видеокузатув - бу видео тасвирларни маълум бир жойдаги камералар орқали махсус мониторларга ёки ёзиб олиш қурилмаларига узатувчи хавфсизлик тизими.⁸

GPS мониторинг - бу Сунъий ёлдош кузатув мониторинги, уяли ёки радиоалоқа ускуналари ва технологиялари, ҳисоблаш технологиялари ва рақамли хариталар ёрдамида қурилган ҳаракатланувчи объектларни кузатиш тизими⁹.

⁷ International Data Corporation/ <https://www.idc.com/> Мурожаат санаси 21.02.2026 йил

⁸ CCTV — это аббревиатура термина Closed Circuit Television/ <https://itrade.uz/cctv/> Мурожаат санаси 21.02.2026 йил

⁹ Спутниковый мониторинг транспорта/ <https://ru.wikipedia.org/wiki/> Мурожаат санаси 21.02.2026 йил

Замонавий рақамли трансформация шароитида интернет технологиялари хотин-қизларга нисбатан зўравонлик профилактикасининг самарадорлигини оширишда стратегик аҳамиятга эга восита сифатида намоён бўлмоқда. Давлатимизда хотин-қизларни зўравонликдан ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштиришда интернет технологияларидан фойдаланишнинг ахборот-маърифий, эрта аниқлаш, электрон мурожаат ҳамда назорат ва мониторинг каби асосий йўналишлари шаклланиб бормоқда.

Аввало, интернет технологияларининг ахборот-маърифий функцияси жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни оширишга хизмат қилади. Ижтимоий тармоқлар, онлайн платформалар ва рақамли коммуникация воситалари орқали профилактик роликлар, вебинарлар, онлайн семинарлар ва ахборот кампанияларини ташкил этиш аҳолининг, айниқса хотин-қизларнинг ўз ҳуқуқ ва эркинликларини билиш даражасини ошириш имконини беради. Бу йўналишда гендер зўравонлигига қарши 16 кунлик халқаро акция доирасида кенг қамровли тарғибот ишларини амалга ошириш муҳим аҳамиятга эга бўлиб, мазкур ташаббус UN Women томонидан илгари сурилган глобал профилактик дастурлардан бири ҳисобланади ҳамда United Nations тизимида гендер тенглик сиёсатининг амалий ифодаси сифатида хизмат қилади.

Интернет технологияларининг эрта аниқлаш функцияси профилактика тизимининг инновацион йўналишларидан бири ҳисобланади. Ижтимоий тармоқлардаги таҳдидли контентларни мониторинг қилиш, кибербуллинг ҳолатларини аниқлаш ҳамда сунъий интеллект алгоритмлари асосида хавфли хатти-ҳаракатларни прогнозлаш имконияти профилактиканинг янги босқичини шакллантиради. Шу билан бирга, рақамли виктимология концепцияси интернет муҳитида жабрланиш хавфи омилларини ўрганиш, потенциал қурбон гуруҳларни аниқлаш ва такрорий виктимлашувнинг олдини олишга қаратилган илмий йўналиш сифатида аҳамият касб этади. Big Data технологиялари катта ҳажмдаги ахборот массивларини таҳлил қилиш орқали зўравонлик ҳолатларининг географик, демографик ва ижтимоий хусусиятларини аниқлаш, хавфли ҳудудларни прогнозлаш ҳамда профилактик тадбирларни проактив шаклда ташкил этиш имконини беради.

Электрон мурожаат ва ҳимоя механизмларини ривожлантириш ҳам профилактика тизимининг муҳим институционал йўналиши ҳисобланади. Жабрланувчилар интернет платформалар орқали зўравонлик ҳолатлари юзасидан тезкор ариза юбориш, онлайн ҳуқуқий ва психологик маслаҳат олиш имкониятига эга бўлмоқда. Мазкур соҳада профилактика субъектлари сифатида

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси тизимида рақамли мурожаатларни қабул қилиш платформалари жорий этилмоқда. Телеграм-ботлар, ишонч телефонлари ва электрон ҳимоя ордерларини рақамлаштириш жабрланувчиларга масофавий ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш имкониятларини кенгайтиради.

Интернет технологияларининг назорат ва мониторинг функцияси ҳуқуқбузарликларни эрта босқичда аниқлаш ва уларнинг олдини олишда муҳим аҳамиятга эга. Ягона статистик база шакллантириш, идоралараро ахборот алмашинувини таъминлаш ҳамда геоаналитика усуллари жорий этиш профилактика самарадорлигини оширади. Шу билан бирга, мамлакатда рақамли зўравонлик ҳолатларини ҳисобга олувчи ягона интеграциялашган мониторинг тизимининг тўлиқ шаклланмаганлиги илмий жиҳатдан танқидий баҳоланади. Бу ҳолат маълумотларни марказлаштирилган тарзда таҳлил қилиш, хавф омилларини прогнозлаш ва қарорлар қабул қилиш жараёнларини оптималлаштириш имкониятларини чеклайди. Шу сабабли рақамли мониторингнинг миллий платформасини яратиш профилактика тизимини такомиллаштиришга қаратилган илмий таклифлардан бири ҳисобланади.

Умуман олганда, интернет технологияларининг ахборот-маърифий, эрта аниқлаш, электрон мурожаат ҳамда назорат-мониторинг функцияларини комплекс ривожлантириш хотин-қизларга нисбатан зўравонлик профилактикасининг замонавий, инновацион ва маълумотларга асосланган моделини шакллантиришга хизмат қилади.

Амалга оширилган ишлар сирасида қатор мавжуд муаммолар ҳам сақланиб қолмоқда. Аёлларга нисбатан рақамли зўравонлик ҳолатлари бўйича аниқ тушунчаси ишлаб чиқилмаганлиги унинг зўравонлик тури сифатида ҳуқуқий классификациянинг етарли даражада баҳоланмаслигига олиб келмоқда. Бундан ташқари кибербуллинг тушунчаси уни ҳуқуқий квалификация қилиш муаммоси мавжуд.

Ҳозирги кунда Ўзбекистонда кибербуллинг алоҳида ҳуқуқбузарлик тури сифатида норматив жиҳатдан тўлиқ институционаллаштирилмаган. Амалда кибербуллинг ҳолатлари кўпинча ҳақорат қилиш, таҳдид солиш ёки шахсий маълумотларни тарқатиш каби умумий ҳуқуқбузарлик таркиблари доирасида баҳоланмоқда. Бу эса кибермаконда содир этилган зўравонлик ҳаракатларини комплекс криминологик баҳолаш имкониятини чеклайди. Ўзбекистон шароитида кибербуллингни ҳуқуқий квалификация қилишда ягона ёндашувнинг мавжуд эмаслиги ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар амалиётида айрим

қийинчиликларни юзага келтирмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги тизимларида кибермакондаги зўравонлик ҳолатларини алоҳида статистик ҳисобга олиш механизми тўлиқ шаклланмаган.

Онлайн таъқиб учун жавобгарлик масаласи ҳам етарлича эмас. Онлайн таъқиб (cyberstalking) учун махсус жавобгарлик нормаларининг етарли даражада ривожланмаганлиги профилактика тизими самарадорлигини пасайтирмоқда. Амалда бундай ҳолатлар кўпинча маъмурий ҳуқуқбузарлик ёки умумий жиноий таркиблар доирасида кўриб чиқилмоқда. Ўзбекистонда хотин-қизларни тазйик ва зўравонликдан ҳимоя қилиш масалалари давлат сиёсати даражасида устувор йўналишлардан бири ҳисобланади. Аммо бу соҳада ҳуқуқий механизмларни такомиллаштиришда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан гендер тенглик ва зўравонликка қарши курашишга қаратилган қонунчилик ташаббуслари амалга оширилмоқда.

Шахсий маълумотларнинг муҳофазаси рақамли муҳитда зўравонлик профилактикасининг муҳим ҳуқуқий асосларидан бири ҳисобланади. Ўзбекистон Республикасининг Давлат персоналлаштириш маркази ҳамда ахборот хавфсизлигига масъул давлат тузилмалари томонидан шахсий маълумотларни сақлаш ва қайта ишлаш талаблари белгиланган бўлса-да, интернет тармоқларида рухсатсиз маълумот тарқатиш ҳолатларининг олдини олиш тизимини янада такомиллаштириш зарур.

Хусусан, Ўзбекистон Республикасининг Ахборотлаштириш тўғрисидаги Қонуни ҳамда Шахсга доир маълумотлар тўғрисидаги Қонун нормаларини рақамли зўравонликка қарши профилактика механизмлари билан интеграция қилиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Хотин -қизлар айниқса уй бекалари ҳамда вояга етмаган ёш қизларда рақамли саводхонлик даражаси пастлиги уларнинг онлине тақибларга учраши даражасини ошишига олиб келмоқда. Бу борада таълим тизимида рақамли хавфсизлик модулларини мактаб ва ОТМларда медиасаводхонликни ошириш зарурлигини тақазо қилмоқда.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, қуйидаги таклифларни илгари суриш мумкин:

1. Рақамли зўравонлик тушунчасига аниқ тариф ишлаб чиқиш .
2. Хотин-қизларга нисбатан зўравонлик ҳолатларини қайд этувчи ягона электрон мониторинг платформасини яратиш.
3. Сунъий интеллект асосида аёлларга нисбатан кибербуллингни автоматик аниқлаш тизимини жорий қилиш.

4. Таълим муассасаларида “Рақамли хавфсизлик ва гендер маданияти” ўқув модулларини киритиш.

5. Идоралараро электрон ҳамкорликни ҳукуқий жиҳатдан янада мустаҳкамлаш.

Хулоса қилиб айтганда, интернет технологиялари хотин-қизларга нисбатан зўравонлик билан боғлиқ ҳуқуқбузарликлар профилактикасини сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқиш имкониятига эга. Бироқ бу имкониятлардан самарали фойдаланиш учун ҳукуқий, институционал ва техник механизмларни комплекс тарзда такомиллаштириш зарур. Рақамли профилактика давлат органлари, фуқаролик жамияти институтлари ва таълим тизими ўртасидаги узвий ҳамкорликни талаб этади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. (2023).
2. Ўзбекистон Республикасининг “Хотин-қизларни тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуни. (2019).
3. “Ахборотлаштириш тўғрисида”ги Қонун. (11 декабрь 2003 йил.)
4. “Шахсга доир маълумотлар тўғрисида”ги Қонун.(2 июль 2019 йил.)
5. “Электрон ҳукумат тўғрисида”ги Қонун. (9 декабрь 2015 йил.)
6. Ўзбекистон Республикаси Давлат хавфсизлик хизмати раисининг 2023 йил 4 сентябрдаги 91-сонли “Киберхавфсизликни таъминлаш бўйича давлат сиёсатини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида ”ги буйруғи
7. РАҚАМЛИ КРИМИНОЛОГИЯ ТУШУНЧАСИ
/https://econferences.ru/index.php/arims/article/view/33997/ Академические
исследования в современной науке Н. Маматқобиров
8. United Nations. (1993). *Declaration on the Elimination of Violence against Women*. New York: UN.
9. UN Women. (2020). *Online and ICT-facilitated violence against women and girls*. New York: UN Women.
10. International Data Corporation расмий сайти маълумотлари/Мурожаат санаси 21.02.2026 йил
11. CCTV — это аббревиатура термина Closed Circuit Television/ википедия маълумотлари/ Мурожаат санаси 21.02.2026 йил
12. Спутниковый мониторинг транспорта/википедия маълумотлари/ /Мурожаат санаси 21.02.2026 йил